

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПОБУДОВИ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ КУЛЬТУРИ РУХІВ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ

У статті розглядається проблема побудови сучасних педагогічних технологій у фізичному вихованні. Обґрунтовано концептуальні положення побудови креативно-адаптивних педагогічних технологій навчання культури рухів у фізичному вихованні.

Ключові слова: культура рухів, педагогічна технологія, концептуальні положення

Пошук шляхів підвищення ефективності формування рухових навичок у фізичному вихованні потребує подальшого обґрунтування та розробки дидактичної концепції організації навчання. На сучасному етапі одним із завдань дидактики у взаємодії з іншими науками є розробка ефективних педагогічних технологій [1, 2, 7] у відповідності до прийнятої концепції.

Аспект оптимізації процесу навчання культурі рухів є найбільш складною проблемою дидактики у фізичному вихованні. Ряд її сторін ще недостатньо вивчений і вимагає подальших наукових досліджень. Необхідно відзначити, що до цього часу існує протиріччя між сучасними даними теорії навчання руховим діям, що ґрунтується на пошуку відповідного сенсорного синтезу за допомогою різноманітних задач дії (Н. Бернштейн, 1966; И. Ратов, 1991; О. Худолій, 2007 та ін.) та практичною роботою педагогів у фізичному вихованні, які вирішують завдання навчання руховим діям за рахунок великої кількості повторень вправи в більш-менш стабільних умовах навчальної діяльності. Разом з тим проведені численні дослідження в цьому напрямку (Б. Шиян, 2001; М. Носко, 2003; А. Рибковський 2003; В. Ареф'єв, 2007; Ю. Гавердовський, 2007 та ін.) вказують на можливість різної побудови процесу формування рухових умінь та навичок за умови забезпечення його керованості та вибору найбільш оптимальної методики навчання.

Мета роботи – обґрунтувати концептуальні положення побудови педагогічних технологій навчання культурі рухів у фізичному вихованні.

Метод збору ретроспективної інформації у напрямку її теоретичної інтерпретації із застосуванням аналізу, синтезу, узагальнення.

Розробка педагогічних технологій – це об'єктивний процес, новий етап в еволюції освіти, на якому будуть переглянуті підходи до супроводу і забезпечення процесу природного розвитку людини [8]. В педагогіці технологія – це сукупність знань і способів оптимального відбору змісту, вибору засобів і методів певного виду діяльності (освітньої, виховної, наукової, управлінської), що забезпечують цілеспрямований рух від мети до результату [2].

В педагогічній літературі існує велика кількість формулювань поняття „педагогічна технологія”. Дане поняття розглядається як область знань, яка включає методи, засоби навчання і теорію їх використання для досягнення цілей навчання [5], як набір процедур, які оновлюють професійну діяльність вчителя і гарантують кінцевий запланований результат [4], як цільове застосування системи педагогічних засобів [1].

Характерною тенденцією розвитку сучасної педагогічної технології є використання

системного аналізу у вирішенні практичних питань, пов'язаних зі створенням та використанням навчального обладнання та технологічних засобів навчання. Головним критерієм системного аналізу на всіх рівнях (від планування навчальних засобів до впровадження їх у процес навчання) загалом є критерій оптимальності [8]. Оптимальним при розробці конкретної технології навчання являється конструктивне залучення інструментарію, який традиційно використовується в навчанні, з арсеналом засобів інноваційних педагогічних технологій.

Результати наших досліджень про управління навчанням руховим діям у фізичному вихованні та узагальнення даних науково-методичної літератури дозволяють сформулювати новий методичний підхід до організації і побудови навчання культурі рухів за допомогою моделювання різних дидактичних умов навчальної діяльності (умов саморегуляції та умов педагогічного впливу ззовні) [3], використання стимулюючих, освітніх, розвиваючих і виховних управлінських впливів на основі принципу вибірково-варіативної дії та креативного компетентного управління.

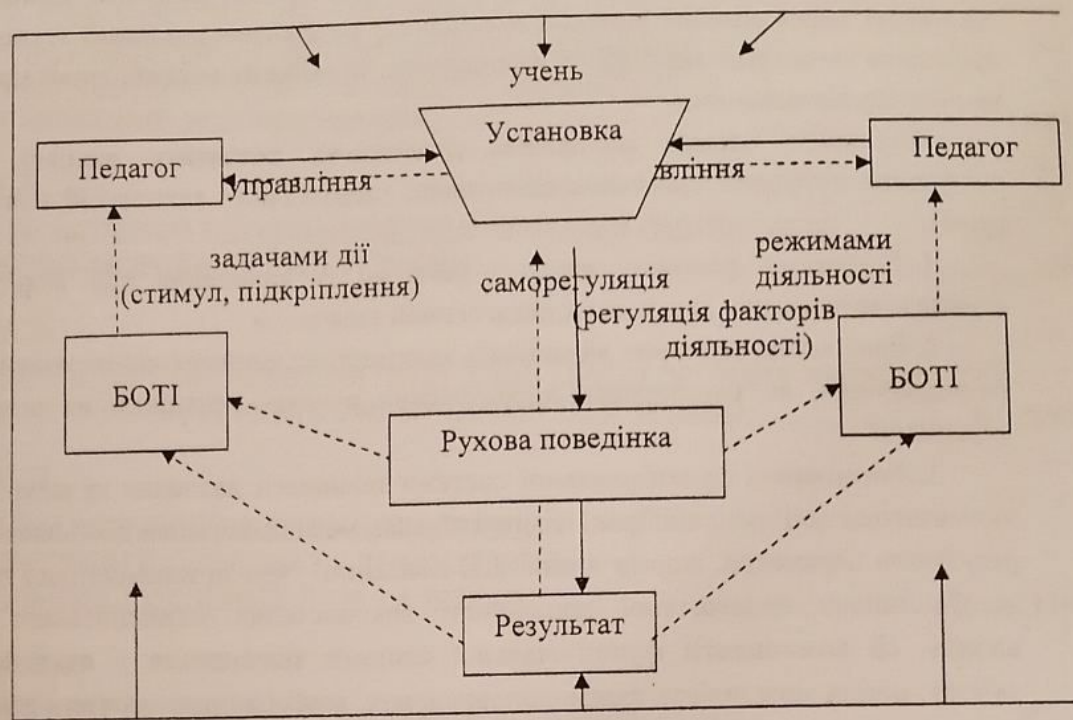
Застосування принципу вибірково-варіативної дії дозволяє розширити діапазон адаптаційних можливостей організму за рахунок варіативності компонентів програми [6] та забезпечити надійність, яка є основною якістю управління точністю рухів людини.

Для побудови технології навчання необхідна певна система об'єднання ряду компонентів (умови діяльності, засоби, принципи, методи, методичні прийоми), яка буде формувати функціональні системи управління процесом побудови руховий дій та їх реалізації. Застосування в навчанні руховим діям таких функціональних систем допоможе значно оптимізувати сам процес адаптування учня до рухової поведінки і створить базу для більш інтенсивного розвитку спеціальної працездатності та досягнення певних результатів у руховій діяльності.

Щоб дійсно отримати запланований результат при реалізації певної технології, педагог повинен оцінити умови проведення занять, можливості учнів і вибрати відповідні засоби, методи, форми організації, методичні прийоми навчання, способи стимулювання діяльності учнів в залежності від їх індивідуальних особливостей. Для цього педагогу недостатньо знати лише тільки технологію, і недостатньо знати фізіологію, психологію, біомеханіку тощо, йому необхідно вміти поєднати ці знання в конкретному педагогічному процесі для вирішення певної педагогічної задачі.

Таким чином, під педагогічною технологією ми розуміємо функціональну систему управлінських впливів на процес навчання, яка проявляється в побудові раціонального алгоритму дій педагога та учнів з метою досягнення певного результату (рис. 1).

Комплекс функціональних систем, які забезпечують кінцевий результат, формується організмом людини заради досягнення цього результату. Відсутність результату або систематично недостатній його рівень може не лише стимулювати формування даного комплексу, але й руйнувати його, припиняючи функціонування в залежності від величини і характеру фізіологічних резервів, волі, мотивації та інших факторів.

Різні дидактичні умови діяльності

Рис. 1 Блок – схема управління навчанням руховим діям

Примітка: БОТІ – блоки об'єктивної термінової інформації

Ціль – основа функціонування будь-якої технології й управління навчальним процесом [4]. Складовими педагогічної технології є дидактична задача і техно-вирішення даної задачі, цілісність якої забезпечується взаємопов'язаною розробкою використанням трьох її компонентів: організаційної форми, дидактичного процесу, кваліфікації вчителя.

Досконале компетентне управління вчителем процесом навчання учня досягається на основі врахування інформації про психофізіологічний стан учня, добору відповідної педагогічної задачі (при сталих засобах, принципах, методах) умов діяльності з варіативністю їх застосування, своєчасного аналізу даних зворотної інформації, коректування технології навчання і, як наслідок, рухової поведінки учня.

Сучасна концепція організації навчання культурі рухів у фізичному вихованні спирається на теорії управління, адаптації, функціональних систем та діяльнісний підхід у пошуку оптимального вирішення педагогічних задач і полягає, на нашу думку, в діалектичному використанні дидактичних умов діяльності на основі принципу вибору варіативної дії. Ми вважаємо, що одним з перспективних напрямків розв'язання цієї названої проблеми є прийняття принципів положень теорії координації рухів фізіології активності, як провідних, дотримуючись теорії управління та адаптації застосування в технології навчання руховим діям діяльнісного підходу пошуку оптимального вирішення педагогічних задач за допомогою регулюючих механізмів.

модельовання функціональних станів організму людини. Це може досягатись різними способами – застосуванням певних управлінських дій педагога, різноманітних умов діяльності, впровадження логістичного підходу до програм реалізації технології навчання, принципів організації навчання в стандартних чи змінних умовах, впровадження уроків із задалегідь відомою дією.

Результати наших досліджень дозволяють визначити основні концептуальні положення побудови креативно-адаптивних педагогічних технологій навчання культури рухів:

1. *Поєднання* фізичних вправ з умовами їх виконання при формуванні засобів педагогічного впливу адекватних педагогічній задачі.

2. *Врахування* основних механізмів адаптації, як відновлення порушеного гомеостазу та управління, як регулярного коректування рухової поведінки на основі зворотної інформації

3. *Формування* функціональної системи технології навчання культурі рухів, до якої включаються доцільно відібрані фізичні вправи, методи та умови діяльності, визначаються регулюючі параметри, форми організації поведінки учня та взаємоспівдії педагога і учня, засоби оцінки педагогічної доцільності використання управлінського педагогічного впливу. Ці компоненти функціональної системи знаходяться у взаємному логічному зв'язку, мають можливість взаємодоповнюючих, взаємокомпенсуючих і взаємоспівдіючих проникнень і на цій основі сприяють досягненню запланованого ефекту в навчанні чи удосконаленні рухових навичок

4. *Акцентування* провідної ролі педагога.

5. *Врахування* в процесі навчання руховим діям у фізичному вихованні впливу різноманітних дидактичних умов діяльності та залежності ефективності навчання від властивостей нервової системи, уваги і рухової пам'яті учнів, креативного підходу вчителя в управлінні процесом навчання, диференціації навчання на основі застосування вказаних умов діяльності.

На наш погляд, практичні рекомендації щодо побудови педагогічної технології полягають у визначенні змісту термінових та довготривалих моделей навчальних програм для забезпечення певного рівня культури рухів.

Використана література:

1. *Акинфиева Н. В.* Проектирование стратегических технологий в образовательных системах : [научное издание] / Н. В. Акинфиева. – Саратов : Приволж. кн. изд-во, 2002. – 180, [2] с.
2. *Бондар В. І.* Дидактика : підруч. [для студ. вищ. навч. зал.] / Володимир Бондар. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
3. *Лисенко Л. Л.* Застосування модельовання педагогічних умов діяльності в фізичному вихованні учнів загальноосвітньої школи / Л. Л. Лисенко // Наукові записки: [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова; укл. Л. Л. Макаренко. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – С. 124-129.
4. *Монахов В. М.* Аксиоматический подход к проектированию педагогической технологии / В. М. Монахов // Педагогика. – 1997. – № 6. – С. 26-31.
5. *Назарова Т. С.* Педагогическая технология: новый этап эволюции / Т. С. Назарова // Педагогика. – 1997. – № 3. – С. 20-27.
6. *Огієнко М. М.* Оптимізація процесу навчання руховим діям / М. М. Огієнко // Вісник